Dufy

NA TRKAMA

NOLIT

12

DIFI

NA TRKAMA

MALA UMETNIČKA
ENCIKLOPEDIJA

Naslov originala

DUFY
AUX COURSES

par
CLAUDE ROGER-MARX

FERNAND HAZAN
35-37, Rue de Seine, Paris VI

DIFI
NA TRKAMA

TEKST
KLODA ROŽE-MARKSA

NOLIT / BEOGRAD
1961

Štampa tekstova
Beogradski grafički zavod

Dešava se da slikari, poput muzičara, smišljaju niz »varijacija« jedne iste teme. Turnera (Terner) često smatraju pronalazačem »serija«, ali i mnogi drugi pre njega, bilo da su se inspirisali prizorom nekog enterijera, nekom Venerom ili svojim sopstvenim licem — ne zadovoljavajući se nehatno replikama — znali su da pronađu najrazličitija rešenja za iste probleme. Boudin (Buden) pravi uvek nove *Prizore s plaže*, Claude Monet (Klod Mone) *Vetrenjače* ili *Katedrale*, Degas (Dega) *Žene pri kupanju* ili *Plesačice*, Renoir (Renoar) *Kupačice*, Utrillo (Utrilo) *Crkvice*, Braque (Brak) *Stolove*, a Segonzac (Segonzak) *Majure s gumnom*.

Tako je i Raoul Dufy (Raul Difi), autor slika *U čast Mocarta* i *Baha*, pesnik i virtuoz naročite vrste, domišljatog duha kao i ruku, mnogo puta našao zadovoljstvo u vraćanju nekom motivu — bilo da je reč o *Trkama*, *Regatama*, okeanima žita ili morskim pučinama, o nekom cirkusu ili orkestru, ateljeu ili vratima sa železnim šipkama, o cveću ili nagomilanom voću — kao da bi hteo da dokaže samom sebi da svaki pravi umetnik,

LJUBITELJI TRKA. CRTEŽ OLOVKOM. 1934.

čija se snaga sastoji u razumevanju neke teme i u stečenom iskustvu, može neumorno voleti, i uvek »na drugi način«, istovetna bića i sredine.

Za Raoula Dufyja nijedan omiljen predmet nikad se ne može iscrpsti. I, pošto je ovde reč o *Trkama*, neka nam bude dopušteno da se poslužimo posebnim rečnikom trkališta: čim uspešno završi jedno takmičenje, on »trenira« za nove okršaje, i, u nekoj vrsti suparništva sa samim sobom, nastoji da tuče svoje sopstvene »boje«.

Srećnih li majstora za koje su životna radost i zadovoljstvo slikanja jedno te isto! Naš Arijel je uspeo da umakne iz kaveza

u kojima su toliki njegovi savremenici bili živi zatvoreni — iz impresionizma, fovizma, kubizma — i ni u jednom od njih nije ostavio ni perca. Njegova nestalnost omogućila mu je da se koristi režimom stege, koje ga se pridržavao nekoliko godina, režimom koji je protivrečio njegovom temperamentu, zaljubljenom u plavetnilo. A to plavetnilo, koje je on unosio i u ptičje kaveze, prozračilo je čak i sumorna podzemlja kubizma.

Duhovno oslobođenje Dufyja došlo je posle oslobođenja Francuske po završetku rata od 1914. do 1918. Niz otkrića naveo ga je da osetno izmeni sastav svoje palete. Njegov crtež i boja stupaju u najraznovrsnije neuobičajene odnose. Njegovi su biografi zabeležili da je on u Onfleru, dok je snažan vetar vitlao haljinama i zastavama, došao do otkrića koje će oploditi njegovo delo: otkrio je, naime, da se linija premešta brže nego boja, jer osećaj boje pre stiže na mrežnjaču nego osećaj konture, i duže se zadržava na njoj.

Slikar koji se najmanje od svih bavio teorijom našao je potvrdu ovih principa u posmatranju pokreta bržih od kretanja vetra, kraj modela čiji se čar i funkcija sastoje baš u pokretnosti. Od andantea šetnje na konju po pustoj livadi, od meteža u maloj areni gde se konji skupljaju pre trke, do skerca, do alegra kasa, galopa, kakvom nas raznovrsnošću ritmova mami trkalište! Kaputići i kape džokeja, boje čistokrvnih konja, haljine žena iz gledališta kao da se tu »klade« sa svim što utiče na njih, s vazduhom, pe-

skom, travom, i, zavisno od svetlosti, naizmenično se pojačavaju ili slabe.

Ovaj sin Normandije, koji je već vrlo mlad prisustvovao sportskim svečanostima priređivanim da bi se raščistila suparništva čas između kopitara čas između jedrilica, počeo je od 1923. godine da množi svoje *Prizore sa trka*. Često, kao da hoće da nas podseti na svoje poreklo, vidimo na horizontu, pod jedrenjakom sa tri jarbola, more koje lije svoju indigo ili mlečnoplavu boju po tribinama, ogradama, travi, konjskim prsima. Hipodromi u Dovilu ili Oteju, u Lonšanu, Eskotu ili Epsomu, sva ta mesta gde se spajaju priroda i civilizacija, račun i san, podstiču radoznalost, hitrinu, živahnost slikara koji se izražava sasvim drukčijim sredstvima nego njegovi prethodnici.

Manet (Mane) je više puta uspeo — bolje nego Géricault (Žeriko) u svom *Derbiju* — da sugerira mahnitu trku grupe čija se groznica prenosi na gledaoce, na tribine, na sam pejzaž. Daumier (Domije), najdinamičniji crtač posle Rembrandta (Rembrant), nije prezao da dâ sto nogu jednoj životinji. Degas, otkrivajući statičnost i u samom kretanju, uneo je, sa strašću i strogošću primitivca, pod jednim osvetljenjem kao u pozorištu, red u tumaranje konjanika. Dufy, veran njegovim otkrićima, daje svoj doprinos tom nasledstvu, ne pridržavajući ga se kruto. Ne zaboravljajući nikad na igru uzajamnih dejstava u koju ga je uputio impresionizam, on svojim kičicama daje slobodu da izleću van oblika i ne potčinjava ih lokalnom tonu.

S ljupkom svojevoljnošću on je podelio živa bića, kao i predmete, na zone uticaja, dajući im udela istovremeno u plavetnilu i u biljnom svetu: jedan at rže, poluljubičast, poluzelen, drugi poigrava, poluplav, poluriđast. Tim istim »izlivima«, tim podelama, dragim slikopiscima naših starih almanaha, on pribegava kad slika neku haljinu, žaket, stablo, čak i nebo, ne narušavajući celinu kompozicije. I čudo je upravo u tome. Svi ti prekršaji zakona optike i svetlo-tamnog, nepodnošljivi kad ih diktira samo teorija, sve te inverzije, sva ta preplitanja proističu pre svega iz onoga što je otprve zapaženo,

HIPODROM U ESKOTU. CRTEŽ PEROM. 1934.

CRTEŽ OLOVKOM. 1934.

iz uzbuđenja doživljenog pred bićima i elementima. Udeo poetske intuicije u tome nije manji od udela inteligencije i znanja. Stoga, ma kakav bio značaj koji Dufy, kao i Constantin Guys (Konstantin Gi), pridaje »aktuelnosti« i obnovi mode, te će slike, ti akvareli, ti crteži, od kojih nijedan ne predstavlja doslovno ponavljanje drugog, dočekati starost, ili bolje reći, neće zastareti.

Pronašao sam nekoliko beležaka napisanih pre dvadeset pet godina u ulici Gelma, u ateljeu caeruleum plave boje. I evo šta

sam čuo od slikara kovrdžave kose, anđeoskih očiju:

»Onaj koji rano postaje svestan svog profesionalnog poziva spasen je čovek. Birajući nam na vreme smisao života, Proviđenje nam ukazuje veliku milost.

»Moje se zadovoljstvo uvek sastojalo u tome da u najraznovrsnijim materijalima izrazim slike koje su živele u meni. Tražio sam od svih elemenata — od vode, vatre, zemlje — da budu moji saradnici.

»Često sam prikazivao istinu: ali sam joj često i menjao vid, uživajući u značenju stvari kao i u samim stvarima.

»Umetnik radi za sebe. Njegova radost je u tome što vidi kako se dotad zbrkane slike pojavljuju u punoj svetlosti. Stvarnost koju otkriva uvek mu pokaže neko neočekivano lice. Stvaranje se sastoji od tih iznenađenja i tih otkrića.

»Bez obzira na to da li drugi osećaju ili ne osećaju zadovoljstvo koje je on sebi priuštio, bez obzira na to da li je njegovo delo u suprotnosti sa ukusom vremena, da li je ono preuranjeno ili usamljeno, umetnik tu ne može ništa i ne mari za to.

»Najbolji uslovi za rad su mir i tišina. Zar slikar, odazivajući se svom pozivu, nije u svom srcu dao zavet siromaštva? Njemu su, više nego knez ili mecene, potrebni prijatelji.«

Radujmo se što danas vidimo toliko obožavalaca koji uživaju u Dufyju, mi, koji smo,

dok je on bio živ i mnogo pre nego što mu se nasmešila slava, čvrsto verovali u njegov ljupki genije.

Crtež na dvostrukoj strani, koji predstavlja Hipodrom u Epsomu i potiče iz 1934. godine, kao i drugi crteži u tekstu, uzeti su iz knjige koju je izdala Galerija Louis Carré (Luj Kare): *Crteži i krokiji, uzeti iz blokova i iz svezaka R. Dufyja*, Pariz, 1944.

REPRODUKCIJE

1. HIPODROM U ESKOTU. CRTEŽ PEROM. 1930. *Galerija Louis Carré, Pariz.*
2. TRKE U NICI. AKVAREL. 1927.
3. SASTAJALIŠTE U OTEJU. AKVAREL.
4. SASTAJALIŠTE. AKVAREL.
5. OTEJ: NA POLASKU. AKVAREL.
6. DOVIL: TRATINA. AKVAREL.
7. KONJ U LONŠANU. AKVAREL.
8. TRKALIŠTE U DOVILU. AKVAREL.
9. LUTKE U LONŠANU. AKVAREL.
10. EPSOM: TRIBINE. AKVAREL.
11. SASTAJALIŠTE U LONŠANU. AKVAREL.
12. VAGANJE JAHACA U ŠANTIJIU. AKVAREL.
13. DOVIL: PRE POLASKA. AKVAREL.
14. EPSOM: CELOKUPNI IZGLED. AKVAREL. 1939.
15. TRIBINE U SEN-KLUU. AKVAREL. 1941.

Svi reprodukovani akvareli, izuzev br. 4, pripadaju Galeriji Petrides, Pariz.

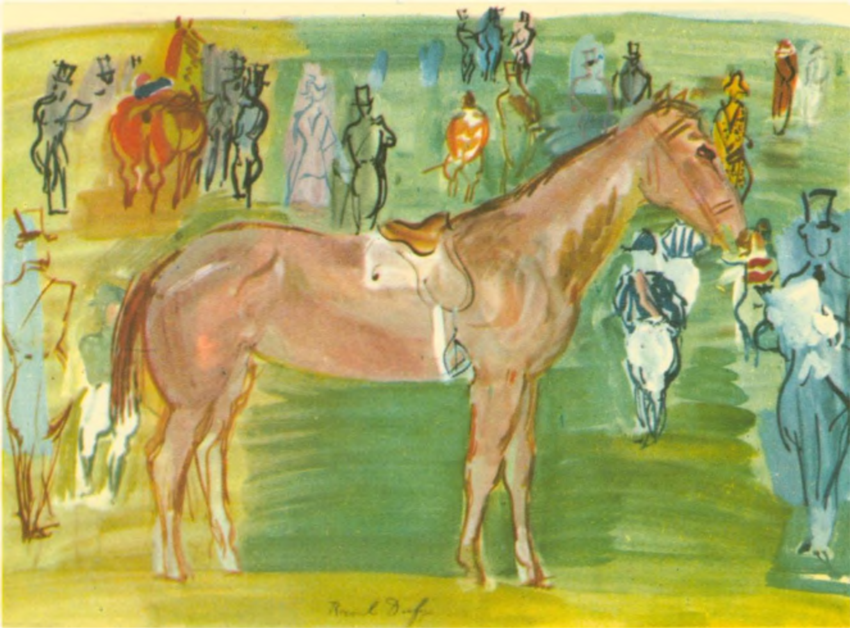

Raoul Dufy

Raoul Dufy

Raoul Dufy

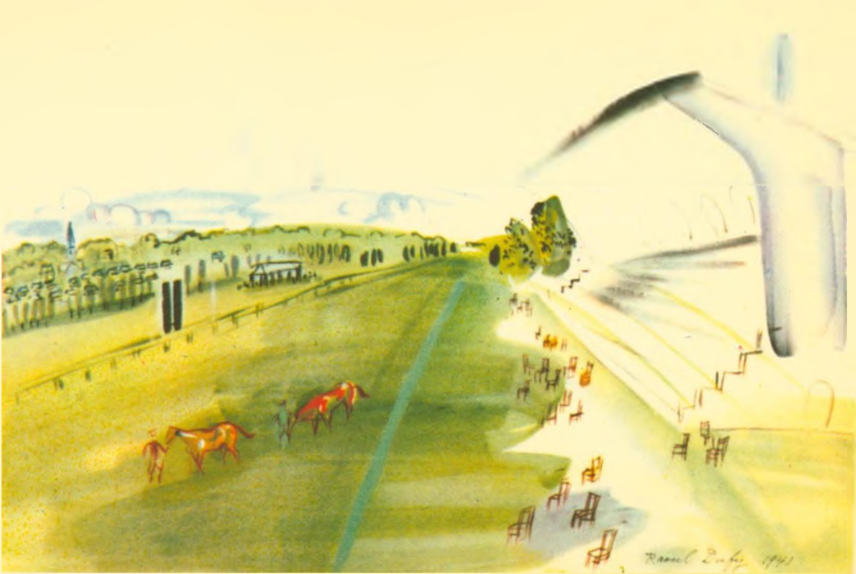

Raoul Dufy

THE STAR
BASS

Raoul Dufy 1941